Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Stehlíková Blanka.

Dostupné ze Školského portálu Karlovarského kraje www.kvkskoly.cz, materiál vznikl v rámci projektu Gymnázia Cheb s názvem Rozvoj školského portálu Karlovarského kraje

Úvod do filozofie

Filozofie – snaha o vidění světa jako celku v jeho souvislostech

- úvahy o problémech, poznání, porozumění světa, bytí, poznání člověka, smyslu jeho života, místa ve světě

- filein – milovat

- sofiá - moudrost

- filozofie = milovat moudrost

Úvod do filozofie

předmět filozofie – není přesně vymezen /v rozmanitých obdobích různá zaměření – např. bytí, poznání, člověk/

Pythagorás – používá jako první pojem filozofie

- filozofie se neustále vyvíjí, objevují se nové poznatky, některé se potvrzují, jiné se vyvracejí
- filozofie není návodem, jak řešit, pochopit problémy, ale pomáhá člověku se orientovat, rozvíjet

Zdroje filozofie v životě člověka

1. **údiv** - vytržení /ptáme se proč, co vzniklá situace, problém, skutečnost znamená/
2. **pochybení** - pochybujeme o světě, o sobě, o jiných, o pravdě
3. **nejistota** - úzkost, bezbrannost

- člověk se dostává do situace, kdy musí něco řešit, orientovat se v něčem, vyvozovat závěry, které se objevují v různých podobách – hledá nový smysl života, nové hodnoty, víru, v opačném případě rezignuje, vytváří si odpor k hodnotám, ztrácí smysl života

Filozofie a mýtus

- nejstarší pravdy – mýtus
- mýtus – vyprávění lidí o vzniku světa, jak si ho lidé představovali /vystupují zde bozi, hrdinové/
- lidé vyprávění věří, přijímají ho s plnou důvěrou bez ověřování
- se vznikem problémů se objevují pochybnosti o dokonalosti světa, řádu, objevují se myšlenky, že nic není neměnné
- myslitelé odmítají pouze popisovat, potvrzovat, hledají pravou skutečnost věcí
- změny v myšlení, v pohledu na různé věci vedou neodvratně ke vzniku filozofie z mýtu

Počátky filozofie

vznik v 6.st. př.n.l. v Řecku za vlády Perikla /rozvoj obchodu, řemesel/

- rozvíjí se občanská svoboda, lidé začínají využívat volný čas ke vzdělání

schólé - volný čas využitý k poznání

alétheia - snaha o odkrývání pravdy

theoriá - diváctví

- pronásledování prvních filozofů

Dělení filozofie

-poznatky ve filozofii se rozšiřují, proto se filozofie rozděluje do disciplín

-první dělení filozofie provedl Aristoteles /filozofie teoretická a praktická/

*teoretická /matematika, fyzika, metafyzika/

*praktická /politika, etika, poetika/

Hlavní filozofické disciplíny

ontologie

gnozeologie

axiologie

etika

filozofická antropologie

- od těchto filozofických disciplín nelze oddělit dějiny filozofie
- ostatní filozofické disciplíny /např. filozofie přírody, logika, estetika/

Hlavní filozofické disciplíny

- **ontologie** - on /jsoucno/ a logos /věda, rozum/
  - základní filozofická disciplína - zabývá se problémy bytí, jsoucna, hmotou, časem, prostorem, kauzalitou, kvalitou, kvantitou, nutností, konečnem, nekonečnem, rozporem, podstatou, vývojem

- **gnozeologie** - gnósis – poznání, vědění
  - zabývá se podmínkami, možnostmi lidského poznání, otázkou pravdy a jejího ověřování

  noetika - noésis – myšlení, poznání

  epistemiologie - epistémé – poznání opírající se o důkaz

Hlavní filozofické disciplíny

- **axiologie** – axia – hodnota
  - zabývá se hodnocením a hodnotami obecně, hledá původ hodnot, jejich uspořádání, proměnlivost a stálost hodnot v životě člověka

- **etika** – éthos – zvyk, obyčej
  - zabývá se mravními normami a jejich významem pro jejich poznání /co je zlo, dobro, štěstí, svoboda, mravní odpovědnost, smysl lidského života/

- **filozofická antropologie** - anthrópos – člověk
  - zabývá se člověkem, jeho podstatou, smyslem života, vztah duše a těla, racionalita a iracionalita, vztah k sobě, k přírodě

Přístupy v poznávání

- **naivní realismus** - vše je takové, jak při poznávání vnímám
- **kritický realismus** - nedokonalé poznání smysly je korigováno rozumem
- **skepticismus** - pochybujeme o možnosti poznání
- **agnosticismus** - objektivní poznání není možné
- **gnozeologický iracionalismus** - rozumem nelze poznávat, k poznání využíváme např. vůli, intuici

- z hlediska rozhodujícího vlivu při poznávání se filozofové dělí i na racionalisty a empiriky

Ontologie

– filozofové se zabývají problémem určení základu /podstaty, principu/ světa

- monismus - základ světa tvoří 1 princip
- dualismus - základ světa tvoří 2 principy
- pluralismus - základ světa tvoří více principů

Monisté se dělí na materialisty a idealisty.

Materialismus – základem světa je hmota /vše se z hmoty odvíjí včetně duchovna/

Idealismus – určujícím prvkem je idea, myšlenka, božský duchovní princip

- objektivní idealismus – idea, myšlenka existuje nezávisle na našem vědomí, prožívání
- subjektivní idealismus – bytí je odvozeno z našeho vědomí, formuje realitu